

למען שתי אותותי אלה בקרבו

בתחילת הפרשה כתוב, כי ה' שלח את משה להתרות את פרעה, כי הכביד את לבו 'למען שתי אותותי אלה בקרבו' אותות אלו שימשו כהתראה לפרעה, אך מנגד היו גם אות לבני ישראל על אהבת ה' אותם וגאולתם הקריבה, ושבעקבות גאולת מצרים גם נתווספו שתי אותות בין הקב"ה בישראל, שעד אז היה רק אות ברית מילה (ושמירת שבת ליחידים בחלק של 'זכר למעשה בראשית'), ואחר יציאת מצרים נתווספו שמירת שבת (בציווי לכל ישראל ונוסף החלק של זכר ליציאת מצרים) ומצוות תפילין, שהיא זכר ליציאת מצרים, כפי שמופיע בשתיים מתוך הפרשיות שבתפילין.

וזה נרמז ב'למען שתי אותותי אלה בקרבו' שגם ישראל יקבלו שתי אותות בעקבות המכות שיביאו ליציאת מצרים, שבת ותפילין.

במילה 'שתי' גם ירומז שני האותות שכבר היה בין הקב"ה וישראל, והם ברית מילה ויום השבת, שהרי שבת גימ' 702 ועוד ח' ימי מילה, הרי 710 כמנין שתי.

נטה ירך על ארץ מצרים בארבה

בציווי השי"ת למשה רבינו על מכת ארבה, נאמר: 'נטה ירך על ארץ מצרים בארבה, ויעל על ארץ מצרים' ויש לבאר את הלשון, שע"פ הדקדוק היה צריך לכתוב: ויעל הארבה ולא בארבה, ויעל?

אכן, אונקלוס תרגם: 'ויתי גובא', היינו שהמילה בארבה פירושו יבא ארבה, ורש"י פירש 'בשביל מכת הארבה' דהיינו, האות ב' פירושה בשביל. כמו 'אעבדך שבע שנים ברחל' שפירושו בשביל רחל.

האבן עזרא כתב: 'א"ר משה הכהן: כי טעם בארבה, שארבה שם במטה. ואין זה נכון. רק הטעם בארבה בעבור שיבוא'. היינו, שמשם הניח ארבה אחד על המטה וכאשר נטה המטה בידו על ארץ מצרים, הגיח עי"ז מכת הארבה, אמנם האבן עזרא שולל פירוש זה וכותב שאינו נכון, אך האור החיים הקד' בחר בפירושו הנ"ל ומפרש כך: 'בארבה. אולי שיקשור ארבה אחד במטהו או אפשר שיזכיר שם הארבה בנטותו את ידו לסימן כי נטית ידו הוא בשביל ארבה'.

ויש להתבונן למה דוקא במכת הארבה נאמר לו לעשות באופן כזה? וגם לפי רש"י והתרגום יש להבין מדוע נשתנה הלשון במכת הארבה בשונה משאר המכות?

והנה, בספר זרע שמשון להרה"ק ר' שמשון נחמני זי"ע כתב, כי מכת הארבה היתה גם אצל בני ישראל

אך בכמות מועטת כי ארבה מותרת באכילה, וכשהיא באה בכמות מועטת היא ברכה, רק כשבאה בכמות גדולה היא סימן קללה, עכ"ד עיי"ש.

ועפי"ז אפשר לתרץ: שבפר' שמות ד ז, עה"פ 'ויוציאה מחיקו' פירש"י 'מכאן שמדה טובה ממהרת לבוא ממדת פורענות', (שמשם רבינו נתפא מהצרעת רגע קודם כאשר ידו עדיין היתה בתוך חיקו) הרי, שלמרות שמכת ארבה שהיא פורענות על מצרים היתה צריכה לבוא רק כאשר ינטה משה את מטהו על מצרים, הרי שהארבה על ישראל שהגיע אליהם במידה טובה הקדימה לבא מעט, (ואולי כבר באה להם מיד כאשר נאמר למשה על המכה העתידה לבוא על מצרים עוד טרם נטה משה את מטהו).

לפי"ז אתי שפיר שאמר לו הקב"ה, נטה ירך בארבה, היינו בארבה המבורך שכבר בא על ישראל, וממנו תמשיך ארבה גדול של פורענות על ארץ מצרים.

והיה כי יאמרו אליכם בניכם

בפרשתנו כתוב 'והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם', ובהגדה של פסח מבואר כי זוהי שאלת הרשע שהוציא עצמו מן הכלל.

וקשה: והלא ידוע כי 'אין והיה אלא לשון שמחה' וכי איזה שמחה יש בבו הרשע, ובשאלתו המתריסה שמוציא עצמו מן הכלל מבלי להזכיר שם ה'?

ונראה כי עצם העובדה שהרשע בא ושואל, זו סיבה לשמחה (בתוך היגון) שאולי יתבשם מהסדר והחג ויטה אוזן לשמוע תורה שהמאור שבה מחזיר למוטב ויחזור בתשובה.

וראיה ששייך לשון שמחה בנקודת אור בתוך הצרה, מצינו בדוד המלך שאמר 'מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו' והקשו בגמ' 'מזמור לדוד, קינה לדוד מיבעי ליה?', פירוש: מה שייך לומר כאשר אב צריך לברוח מבנו שרודף אחריו להורגו? ומתרתת הגמ' שמכיון שנאמר לדוד 'הנני מקים עליך רעה מתוך ביתך', אמר שמא עבד או ממזר הוא, כיון שראה שזה בנו אמר מזמור.

הרי לנו שגם בתוך יגון ואנחה של בן רשע שרודף להרוג את אביו, צריך לשמוח בכל נקודה טובה שיכולה להאיר במשהו.

מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום תהלים ג'

מדברי הגמ' שהבאנו לעיל מוכח כי אבשלום נקרא 'רעה' כפי שנאמר לדוד 'הנני מקים עליך רעה מתוך ביתך', והכוונה לאבשלום.

סיום מסכת שבועות

בימים אלו מסיימים המונים מבני ישראל את מסכת שבועות במסגרת לימוד הדף היומי מיסודו של הגר"מ שפירא זצוק"ל ראש ישיבת חכמי לובלין.

מסכת שבועות מונה מ"ט דפים, וכיון ששמה דומה לחג מתן תורתנו חג שבועות, וגם תוכן שמה מתאים למתן תורה שהרי 'מושבעין ועומדים אנו מהר סיני', לכן נהגו חסידים ואנשי מעשה ללמוד בימי ספירת העומר את מסכת שבועות, דף ליום, החל מיום שני של ספירת העומר ואומרים את הספירה של אותו היום קודם הלימוד, כך עד סוף מ"ט ימי הספירה ומסיימים אותה לקראת חג שבועות (ומי שנוהג כן, ודאי לא יפסיד אף פעם את ספירת העומר, כי יום א' תמיד נאמר ברוב עם, ואף אחד אינו שוכח אותה, ובשאר הימים, אף אם לא ספר עם הציבור במעריב יזכירנה קודם לימודו).

מסכת נוספת יש בש"ס שאף היא מונה מ"ט דפים והיא מסכת סוטה, ויש שנהגו ללמדה בימי הספירה דף ליום, ויש שלמדו זה ביום וזה בלילה או למדו שנה אחת מסכת זו ולשנה אחרת מסכת זו.

התבוננתי וגיליתי רמז נפלא במנהג זה, שבכל מסכתות הש"ס, הדף האחרון המסיים את המסכת הוא חלקי בלבד, היינו, יש מסכתות שהדף האחרון מכיל רק מס' שורות בעמוד א' וישנם מסכתות המכילים עמוד א' מלא ולפעמים גם קצת מעמוד ב'.

אך יש רק 2 מסכתות שהדף האחרון של הסיום הוא דף מלא עד תום, ואלו הם: **מסכת שבועות ומסכת סוטה**.

ועניינו, שכיון שלגבי ספירת העומר נאמר: 'שבע שבתות תמימות תהיינה', נרמז זה במסכתות אלו שלומדים אותם בימי הספירה שתהיינה תמימות, עד סוף מ"ט בשלימות.

(הערה: סוכה וב"ק יש בהם רוב עמוד ב' אך לא במלואה).

מסיימים שבועות ומתחילים ע"ז

אולי גם בזה יש רמז, כי מסכת שבועות המסמלת את מעמד הר סיני ששם הושבענו לקיים התורה, וכאמור יש בה מ"ט דפים, מיד אחריה באה מסכת עבודה זרה, כי למרגלות הר סיני נכשלו בני ישראל בעגל שהיה עבודה זרה.

אכן מסכת ע"ז יש בה רק ע"ז דפים, דהיינו, אחד פחות מע"ז, שלימוד המסכת והלכותיה, תגן שלא נבוא לידי ע"ז ח"ו (כולל כעס וגאווה שנאמר בהם כאילו עבדו).

אכן בפרק זה בתהילים המדבר בענין אבשלום, יש בו רע"ה אותיות, כנגד אבשלום שנקרא 'רעה', וכפי שכבר צייתי בכמה מקומות כי יש הרבה פרקי תהילים שמספר האותיות ו/או התיבות והפסוקים תואמים את תוכן הפרק.

למועדה מימים ימימה

אחר סיום סיפור יציאת מצרים, מצוה הקב"ה את פרשת 'קדש לי כל בכור' ופרשה זו מסתיימת 'ושמרת את החקה הזאת למועדה מימים ימימה'.

ישנם בתורה מילים הנקראים ישר והפוך (מתחילה לסוף, ומהסוף להתחלה), כגון 'ונתנו' המרמז כי הנותן צדקה השפע חוזר אליו, כפי שאמרו חז"ל על כך: 'עשר בשביל שתתעשר', כמו"כ כאשר עשו הביא המטעמים לאביו כתיב 'ויבא לאביו', וגם זה נקרא ישר והפוך, לרמז כי עשו הביא המטעמים במטרה לקבל הברכות, לעומת זאת, ביעקב דכתיב 'ויבא אל אביו' שנקרא רק ישר, שלא היו לו כוונות אנוכיות.

כמו"כ כאשר אחי יוסף ביקשו ממנו מחילה כתיב 'אנא שא נא' ונקרא ישר והפוך, לרמז כי כמים פנים לפנים כן לב האדם, וכיון שכעת כבר לא היה בלבם שום טינה עליו, כך יתהפך ויתפנה לבו מכל טינה וימחל להם.

הנה, בפרשתנו יש את הדוגמא הכי ארוכה בתורה של קטע כזה הנקרא ישר והפוך: 'ושמרת את החקה הזאת למועדה מימים ימימה'. יתכן כי זה הובא דווקא בפרשה זו המדברת על הנחלת והגדת סיפור יציאת מצרים, שהרי 'בכל דור ודור חיים אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים' וממילא יש כאן ענין של להסתכל על העבר כאילו הוא מתהווה עכשיו וזה נרמז ע"י שאפשר לקרא הענין ישר וחזור.

גם ירמז: כי 11 אותיות אלו ה-מ-י-מ-י-ם-י-מ-י-מ-ה בגי' 250 כנגד 250 מכות שלקו המצריים כאמור בהגדה של פסח, וגם מחולק ארבע פעמים באותיות י' מ' שמרמז על ענין 'במצרים לקו עשר מכות ועל הים חמשים מכות', וגם ה' בתחילתה וה' בסופה, לרמז ענין יד של חמש מכות ועוד יד של חמש מכות, ככתוב 'ונתתי את ידי במצרים', 'בנטתי ידי על מצרים'.

בענין זה יש לציין את השאלה והתשובה הידועה של רבינו אברהם אבן עזרא בענין קץ הגאולה הנקרא ישר והפוך, כדלהלן: השאלה המופנית אל אבינו שבשמים, והוא נקרא ישר והפוך: 'אבי אל חי שמך למה מלך משיח לא יבא'. תשובתו של אבינו אב הרחמן אלינו ואף הוא נקרא ישר והפוך: 'דעו מאביכם כי לא בוש אבוש, שוב אשוב אליכם כי בא מועד'.

חלק מהמאמר כבר נכתב בגליון פ' בא תשע"ו, וכאן הוספתי בו כמה דברים.

'בדחי רבנן'

הגליון נשלח לאלפי מנויים באימייל מדי יום רביעי, עם צירוף דברי צחות, בגליון מיוחד הנקרא 'בדחי רבנן' ובאתר 'לדעת גליונות' הגליון כבר מופיע ביום שני בדרך כלל.

המעוניין לקבל הגליון באימייל יכתוב לכתובת דלהלן: maadoney@gmail.com